

2. melléklet

TAVAK – LEGEK

1. Melyik a Föld legnagyobb területű tava? *Kaszipi-tó*
Hányszor férne bele a Balaton? *620x*
2. Földünk legmélyebb tava a Bajkál-tó. Hol található? *Ázsia; Dél-Oroszország*
A Szent István-bazilika kb. 100 méter (96); hányszor mélyebb a tó? *16x*
3. A Föld legmagasabban fekvő, hajózható tava a Titicaca-tó.
Melyik kontinensen keressük? *Dél-Amerika*
Milyen magasan fekszik? *kb. 4000 m*
4. A Holt-tenger partján állva vagyunk a legmélyebben a tengerszinthez képest a Föld felszínén. Melyik magyarországi „hegyre” kellene felmáshoznunk, hogy ugyan olyan távol legyünk a tengerszinttől felfelé, mint a Holt-tenger partján lennénk lefelé?
Badacsony (437 m); Holt-tenger: szárazföldi süllyedékterület; -423 méter a partja.
5. A Föld egyik legsósabb tava a Nátron-tó. Milyen éghajlati tényező okozza a sósságát?
erős párolgás
Melyik éghajlati övezetben kell keresnünk? *Trópusi övezet.*
Miért tudnak itt megélni a flamingók? *flamingó → sórák → sóalga*

Szent Anna-tó	Finn-tóvidék	Bajkál-tó	
szegedi Fehér-tó	Megyer-hegyi tengerszem	Aral-tó	
Tanganyika-tó	Kaszpi-tó	Tisza-tó	
Szelidi-tó	Körös holtágak	Aggteleki-tó	
Nagy-tavak	Gyilkos-tó	Zöld-tó (Tátra)	
Crater Lake	Nagy-Rabszolga-tó	Genfi-tó	

Szent Anna-tó	Finn-tóvidék	Bajkál-tó	
szegedi Fehér-tó	Megyer-hegyi tengerszem	Aral-tó	
Tanganyika-tó	Kaszpi-tó	Tisza-tó	
Szelidi-tó	Körös holtágak	Aggteleki-tó	
Nagy-tavak	Gyilkos-tó	Zöld-tó (Tátra)	
Crater Lake	Nagy-Rabszolga-tó	Genfi-tó	

Szent Anna-tó	Finn-tóvidék	Bajkál-tó	
szegedi Fehér-tó	Megyer-hegyi tengerszem	Aral-tó	
Tanganyika-tó	Kaszpi-tó	Tisza-tó	
Szelidi-tó	Körös holtágak	Aggteleki-tó	
Nagy-tavak	Gyilkos-tó	Zöld-tó (Tátra)	
Crater Lake	Nagy-Rabszolga-tó	Genfi-tó	

Szent Anna-tó	Finn-tóvidék	Bajkál-tó	
szegedi Fehér-tó	Megyer-hegyi tengerszem	Aral-tó	
Tanganyika-tó	Kaszpi-tó	Tisza-tó	
Szelidi-tó	Körös holtágak	Aggteleki-tó	
Nagy-tavak	Gyilkos-tó	Zöld-tó (Tátra)	
Crater Lake	Nagy-Rabszolga-tó	Genfi-tó	

Szent Anna-tó	Finn-tóvidék	Bajkál-tó	
szegedi Fehér-tó	Megyer-hegyi tengerszem	Aral-tó	
Tanganyika-tó	Kaszpi-tó	Tisza-tó	
Szelidi-tó	Körös holtágak	Aggteleki-tó	
Nagy-tavak	Gyilkos-tó	Zöld-tó (Tátra)	
Crater Lake	Nagy-Rabszolga-tó	Genfi-tó	

Tavak keletkezése_1

A1 Bajkál-tó	Lemezszegélyek távolodása során kialakult árokban fekszik, ennek köszönheti hosszúkás alakját. A Föld legmélyebb tava.
A2 Szent Anna-tó	Egy kialudt vulkán kráterében található. Vízét csak a csapadék táplálja. Az erdélyi Székelyföldön, Hargitában fekszik.
A3 Zöld-tó (Tátra)	Egykori gleccser mélyítette ki a medencéjét, majd az elolvadt víz felgyűlt a mélyedésben. Tengerszemnek nevezzük.
B1 Szelidi-tó	Morotvató, a Duna egykori természetes lefűződésével keletkezett.
B2 Aral-tó	Az egykori Tethys-tenger visszahúzódása során keletkezett, ezért maradványtónak nevezzük. Vízének jelentős részét elöntözték.
B3 Tanganyika-tó	A Kelet-Afrikában található Nagy-hasadékvölgyben terül el, amelyet a távolodó kőzetlemezek alakítottak ki.
C1 Crater Lake	A tó az USA-ban, egy szunnyadó vulkán beszakadt kráterében (kalderájában) található. A tó típus innen kapta az elnevezését.
C2 Genfi-tó	Egykor az Alpokból leereszkedő gleccser maga előtt tolt törmelékből (moréna) gátat képzett, és az itt összegyűlt olvadékvíz tavat képzett.
C3 Körös holtágak	Kialakulása a 19. századi magyar reformkorhoz köthető. Mesterségesen kialakított tó, több társával együtt.
D1 Finn-tóvidék	A jégkorszaki belföldi jégtakaró koptatta hullámosra a felszínt, és ezeket a mélyedéseket tölti ki ma a víz. A terület 1/3-át tó fedi.
D2 Kaspi-tó	A Fekete-tenger testvére, ugyanis az egykori Tethys-óceán visszahúzódásához köthető a kialakulása.
D3 Nagy-tavak	É-Amerika egyik legjellegzetesebb területe; kb. 10 ezer évvel ezelőtt az elolvadó jégtakaró vize gyűlt össze a jég által kivájt mélyedésekben.

Szent Anna-tó	Finn-tóvidék	Bajkál-tó	
szegedi Fehér-tó	Megyer-hegyi tengerszem	Aral-tó	
Tanganyika-tó	Kaszpi-tó	Tisza-tó	
Szelidi-tó	Körös holtágak	Aggteleki-tó	
Nagy-tavak	Gyilkos-tó	Zöld-tó (Tátra)	
Crater Lake	Nagy-Rabszolga-tó	Genfi-tó	

	A	B	C	D	
1	Bajkál-tó	Szelidi-tó	Crater Lake	Finn-tóvidék	JELKULCS
2	Szent Anna-tó	Aral-tó	Genfi-tó	Kaszpi-tó	tektonikus árok
3	Zöld-tó (Tátra)	Tanganyika-tó	Körös holtágak	Nagy-tavak	kráter / kaldera tó
					tengermaradvány
					jégtakaró által
					gleccser által
					morotva

Párok:

A1	Bajkál-tó	B2	Tanganyika-tó	tektonikus árok
A2	Szent Anna-tó	C1	Crater Lake	kráter / kaldera tó
A3	Zöld-tó (Tátra)	C2	Genfi-tó	gleccser által
B1	Szelidi-tó	C3	Körös holtágak	morotva
B2	Aral-tó	D2	Kaszpi-tó	tengermaradvány
D1	Finn-tóvidék	D3	Nagy-tavak	je

Tókeletkezés még:

szegedi Fehér-tó:

- homokos területen szél által kifújtt mélyedésben
- hasznosítás ma: halastóként
- madárvédelem! költés a nádasokban

Gyilkos-tó:

- vízfolyások bevágódó szakaszjellege
- hegyomlás → gátat képez
- tóvá duzzad a patak vize a völgyben

Aggteleki-tó:

- mészkő területen
- karsztosodás által kialakult dolinában
- feltöltődik (növények terjedése)

Pingualuit-kráter (Kanada):

- meteoritbecsapódás által keletkezett

Tisza-tó:

- folyó felduzzasztása (mesterségesen) → víztározó
- Kisköre: vízerőmű
- alsóbb szakaszon a vízszint szabályozása

Megyer-hegyi tengerszem:

- nem tengerszem!
- mesterséges tó; egykori malomkőbánya

Balaton keletkezésének legendája

Szereplők:

- *Balaton, az óriás*
- *Haláp, Balaton lánya (óriás)*
- *Csilla, emberlány*
- *Csilla férje*
- *Szikla*

A Balaton és Haláp

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy óriás, Balaton és annak leánykája, Haláp. Ők voltak az utolsók fajtájukból, s bizony Balaton sokat búslakodott, hogy mi lesz Haláppal az ő halála után.

A kislány azonban cseppet sem volt szomorú, volt ugyanis egy emberbarátja, Csilla. A két gyermek elválaszthatatlan volt: együtt járták az erdőt és mezőt, hegyet másztak, koszorút fontak hajukba - Csilla százszorszépből, Haláp egész orgonabokrokból.

Hanem az emberek gyorsabban érnek az óriásoknál: Haláp még fogócskázni szeretett volna, Csillát viszont már nem érdekelték közös játékaik, férjhez ment, és távoli vidékre költözött.

Haláp vigasztalhatatlan volt. Mi lesz most övéle? Most döbbent rá csak, mennyire egyedül van a világon. Ezen aztán úgy nekibúsult, hogy felmászott egy hegyre, s onnan levetette magát a mélybe.

Édesapja talált rá. Szíve szakadt bánatában, s elhatározta, méltó sírt emel leányának. Tudta, hogy a közelben van egy sellőoltár, régmúlt idők, ősi tengerek emléke, azt akarta kiásni sírkőnek. Hanem ahogy ásta, a hatalmas szikla ráborult, maga alá temette. Így keletkezett a Badacsony. Ahonnan pedig a szikla kifordult, forrás fakadt, és szép lassan feltöltötte a síkságot. Az újonnan keletkezett hatalmas tavat az óriásról Balatonnak nevezték el az emberek, a hegyet pedig, ahonnan az óriáslány levetette magát, Halápnak.